

Skrota rot och sänk skatten för höginkomstagare

Dagens Nyheter den 30 september 2025

Produktiviteten, det vill säga hur effektivt vi producerar varor och tjänster, avgör vårt ekonomiska välstånd och därmed utrymmet för högre löner, vinster, offentlig konsumtion och investeringar. Nu lämnar regeringens Produktivitetskommission sitt slutbetänkande.

Sverige har sedan finanskrisen 2008–2009 haft en lägre produktivitetstillväxt än vad vi hade åren före. Detsamma gäller för flera andra länder.

Vår analys visar att man med rätt åtgärder kan förbättra situationen. Sverige har i grunden goda förutsättningar för en stark produktivitetstillväxt, både i näringslivet och i offentlig sektor. Vi har bra kapitalmarknader, en relativt välfungerande arbetsmarknad och god konkurrens i de flesta sektorer. Sverige är därtill ett av världens mest innovativa länder med ett starkt entreprenörskap. Grundläggande omvandlingstryck och drivkrafter för utbildning, arbete och investeringar är på plats.

Samtidigt finns det förbättringspotential, och på vissa områden finns så betydande problem att behovet av åtgärder är om inte akut så åtminstone brådskande. Vår uppgift har varit att identifiera var förändringar behövs och hur de kan göras utan att rasera det som fungerar.

I Produktivitetskommissionens delbetänkande (SOU 2024:29) lade vi förslag om bland annat transporter, byggande, regelförenkling och utbildning. Vi följer nu upp med förslag baserade på följande analys:

1. Kriminaliteten utgör ett stort hot mot svensk produktivitetstillväxt. Den drabbar företagen och i grunden tilliten i samhället. För att motverka kriminalitet inom välfärden krävs bättre informationsdelning samt skärpta krav och kontroller.
2. Forskning och innovation är centrala drivkrafter för produktivitet. Den offentliga forskningen måste hålla hög kvalitet och vara till nytta för näringslivet. Rörligheten mellan akademi och företag bör öka, och Sverige bör bättre ta tillvara den kompetens som utländska studenter för med sig. Entreprenörskap, inte minst kopplat till forskningsresultat, måste främjas.
3. Digitalisering och AI (artificiell intelligens) skapar stora möjligheter och Sverige behöver bli bättre. Statens uppgift är dock inte att styra teknikutvecklingen utan att underlätta den.
4. Arbetsmarknaden fungerar relativt väl. Den svenska modellen har visat sig flexibel vid kriser och bidrar till både stabilitet och omställningsförmåga. Det krävs dock åtgärder mot kompetensbrist och arbetslöshet genom bland annat effektivare yrkesutbildning och vuxenutbildning. Den statliga inkomstskatten bör sänkas för att förbättra incitamenten för utbildning och arbete samt göra vårt land mer attraktivt för högkvalificerad arbetskraft.

5. Kapitalförsörjning är ett svenskt styrkeområde. Obligationsmarknaden kan dock förbättras, liksom konkurrensen mellan banker.
6. Konkurrens och handel är avgörande för omvandlingstryck och produktivitet. Konkurrenstillsynen kan göras mer effektiv genom nya och förbättrade verktyg. I en värld med ökad protektionism bör Sverige stå upp för frihandel som möjliggör den specialisering och teknikspridning som legat till grund för vårt välstånd.
7. Klimatpolitiken kan göras mer träffsäker och kostnadseffektiv. Bensin- och dieselskatten bör höjas och Sveriges klimatmål harmoniseras med EU:s. Riktade företagsstöd bör undvikas eftersom de lätt leder till felsatsningar.
8. Energiförsörjningen måste tryggas. Sverige är i behov av en stabil, blocköverskridande energipolitik. Elsystemet bör byggas ut med hjälp av statliga stöd där marknaden inte räcker till.
9. Bostadsmarknaden bör förbättras genom att systemet för hyressättning gradvis görs mer efterfrågebaserat, med ett starkt besittningsskydd och stöd för betalningssvaga hushåll. Rot-avdraget bör slopas och regler för ny- och ombyggnation förenklas.
10. Den offentliga sektorn står inför stora utmaningar och produktiviteten måste förbättras. Det krävs rejäla omtag på åtminstone tre områden:
 - Nyttjandet av privata utförare i den offentliga verksamheten har hittills inte gett de positiva effekter som förväntades. Både lagen om offentlig upphandling och lagen om valfrihet behöver reformeras i grunden och den praktiska tillämpningen i kommuner och regioner förbättras.
 - Digitaliseringen av offentlig sektor går för långsamt. Regeringen behöver ta krafttag för bättre digital infrastruktur, effektivare lagstiftning och automatisering.
 - Administrationen växer på ett sätt som hämmar kärnverksamheten. För att vända utvecklingen behöver rapporteringsbördan och perspektivträngseln minska.
11. Hälso- och sjukvården håller generellt hög medicinsk kvalitet, men lider bland annat av tillgänglighetsproblem. Staten bör ta större strategiskt ansvar för bland annat kompetensförsörjning och digitalisering. Primärvården bör stärkas och kravet på regionerna att alltid tillämpa lagen om valfrihet tas bort.

Sammantaget skulle dessa förslag väsentligen förbättra förutsättningarna för produktivitetstillväxt och effektiv offentlig förvaltning, och därmed ökat svenskt välstånd.

Clas Olsson
Niklas Elert
Lars Hultkrantz
Lars Persson
Kristian Seth

Anna Sjögren
Robin Teigland
Sofia Wallström